

Użyteczność i korzyści ujawniania informacji niefinansowych – wyniki badania ankietowego przeprowadzonego wśród spółek notowanych na Gieldzie Papierów Wartościowych w Warszawie

EWA CHOJNACKA *, EMILIA JADANOWSKA **

Streszczenie

Poruszona problematyka ujawniania informacji niefinansowych dotyczy kwestii wskazanych w dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/95/UE. Celem artykułu jest zaprezentowanie opinii przedstawicieli spółek notowanych na głównym rynku Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie, w zakresie użyteczności informacji niefinansowych, wymaganych przez znowelizowaną ustawę o rachunkowości, a także motywów ujawniania tych informacji. Zastosowane metody badawcze obejmują studia literaturowe, analizę aktów prawnych oraz badania ankietowe przeprowadzone wśród spółek publicznych. W badaniu wzięło udział 37 podmiotów, z czego 32 prawidłowo wypełniło kwestionariusz. Postawiono dwie hipotezy badawcze: 1. Ujawniane informacje niefinansowe są użyteczne dla przedsiębiorstwa w procesach decyzyjnych; 2. Mimo istnienia korzyści ujawniania informacji niefinansowych przedsiębiorstwa publikują je głównie ze względu na wymogi prawne. Respondenci w większości przypadków nie wykorzystują informacji niefinansowych do oceny innych podmiotów. Ponadto nie uwzględniają ich w strategii, procesie decyzyjnym i zarządzaniu operacyjnym. Prawie 60% respondentów zgodziło się ze stwierdzeniem, że ujawnianie informacji niefinansowych wpływa pozytywnie na budowanie reputacji, wartości rynkowej jednostki oraz relacji spółki z otoczeniem, natomiast 78% badanych, raportujących spółek uważa, że wywiera skutki finansowe. Głównym motywem sporządzania raportów z informacjami niefinansowymi nie są jednak osiągnięte korzyści, ale wypełnienie obowiązków sprawozdawczych nałożonych przez ustawodawcę. Badanie przeprowadzono po wprowadzeniu nowych regulacji dotyczących sprawozdawczości niefinansowej, wśród podmiotów, które mogą z tego tytułu podlegać nowym obowiązkom sprawozdawczym – w tym zakresie artykuł uzupełnia istniejący dorobek naukowy.

Słowa kluczowe: informacje niefinansowe, sprawozdawczość, dyrektywa 2014/95/UE.

* Dr Ewa Chojnacka, adiunkt, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania, Katedra Rachunkowości Finansowej, <https://orcid.org/0000-0002-7928-4725>, echoj@umk.pl

** Mgr Emilia Jadanowska, Toruńskie Zakłady Materiałów Opatrunkowych SA, <https://orcid.org/0000-0002-1667-8583>, e.jadanowska@gmail.com

Abstract

Usefulness and benefits of disclosing non-financial information – results of a survey conducted among companies listed on the Warsaw Stock Exchange

The article concerns the problem of disclosure of non-financial information indicated in the Directive 2014/95/EU of the European Parliament and of the Council. The purpose of the study is to present the opinions of respondents from companies listed on the main market of the Warsaw Stock Exchange regarding the usefulness of non-financial information required by the amended Accounting Act, as well as the reasons for disclosing such information. Research methods include a literature review, law analysis and a survey conducted among listed companies. 37 entities participated in the research, of which 32 correctly completed the questionnaire. Two hypotheses have been made: 1. Disclosed non-financial information is useful for the company in decision-making processes; 2. Despite the fact that there are benefits of disclosure of non-financial information, companies publish it mainly because of legal requirements. The respondents stated that they generally do not use non-financial information to assess other companies. Neither do they use it in strategy, decision-making or operational management. Almost 60% of the respondents agreed that disclosure of non-financial information has a positive effect on building the entity's reputation, market value and relationships with stakeholders, while 78% of companies which publish non-financial information believe that it affects financial performance. However, main motivation to prepare reports containing non-financial information is to comply with reporting obligations imposed by the legislator. The study was conducted after the introduction of new regulations regarding non-financial reporting, among entities that may be subject to new reporting obligations – in this respect, the article complements the existing literature.

Keywords: non-financial information, reporting, directive 2014/95/UE.

Wstęp

Teoria i praktyka rachunkowości przekształcają się wraz ze zmianami społeczeństwa i gospodarki. Skuteczność stosowanych w rachunkowości narzędzi opisu i pomiaru rzeczywistości determinuje stopień dostosowania ich do specyfiki stale zmieniających się trendów i warunków gospodarki (Kwiecień, 2016, s. 69). Sprawozdawczość wciąż, w głównej mierze, opiera się na mierniku pieniężnym, co obecnie wydaje się być niewystarczające dla wielu jej odbiorców, ponieważ coraz większe znaczenie w tworzeniu wartości przedsiębiorstwa mają zasoby niematerialne (czynniki sukcesu o charakterze niematerialnym). W ostatnich dwóch dekadach powstało wiele nowych koncepcji sprawozdawczych, obejmujących informacje niefinansowe, m.in. sprawozdawczość społecznej odpowiedzialności biznesu (CSR – *Corporate Social Responsibility*) (Walińska, 2015), sprawozdawczość obejmująca tzw. czynniki ESG (*Environment* – środowisko, *Social responsibility* – społeczna odpowiedzialność oraz *Governance* – ład korporacyjny), czy raportowanie zintegrowane. Ponadto można obserwować rozszerzanie się zakresu informacji niefinansowych, zawartych w elementach sprawozdania finansowego (np. informacji dodatkowej), czy w sprawozdaniu z działalności (por. np. Samelak, 2013; Walińska i in., 2015; Śniezek i in., 2018). Obserwowane, rosnące znaczenie informacji niefinansowych, znalazło też swoje odzwierciedlenie w nowelizacji ustawy o rachunkowości z dnia 15 grudnia 2016 roku, której w ramach dokonano implementacji

opracowanej przez Parlament Europejski i Radę dyrektywy nr 2014/95/UE w sprawie ujawniania informacji niefinansowych oraz informacji dotyczących polityki różnorodności.

Przedmiotem artykułu jest problematyka ujawniania informacji niefinansowych. Celem jest zaprezentowanie opinii przedstawicieli spółek notowanych na głównym rynku Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie, w zakresie użyteczności informacji niefinansowych, wymaganych przez znowelizowaną ustawę o rachunkowości, a także korzyści i motywów ujawniania tych informacji. Badanie ankietowe przeprowadzono po wdrożeniu nowych regulacji dotyczących sprawozdawczości niefinansowej, wśród podmiotów, które mogą z tego tytułu podlegać nowym obowiązkom sprawozdawczym – w tym zakresie artykuł uzupełnia istniejący dorobek naukowy. Badanie dostarczyło danych do weryfikacji dwóch hipotez badawczych:

- 1) Ujawniane informacje niefinansowe są użyteczne dla przedsiębiorstwa w procesach decyzyjnych.
- 2) Mimo istnienia korzyści ujawniania informacji niefinansowych przedsiębiorstwa publikują je głównie ze względu na wymogi prawne.

Do realizacji celu oraz weryfikacji postawionych hipotez wykorzystano metodę badania ankietowego oraz krytyczną analizę literatury przedmiotu, a także analizę aktów prawnych.

Pojęcie użyteczności informacji zostało zdefiniowane w *Założeniach koncepcyjnych sprawozdawczości finansowej* jako takie cechy jakościowe informacji, które powodują, że jest ona bardziej przydatna dla użytkowników przy podejmowaniu decyzji dotyczących jednostki sprawozdawczej, na podstawie informacji zawartych w sprawozdaniu finansowym, jak również przekazywanych w inny sposób. Zatem w odniesieniu do sprawozdawczości finansowej mówi się o tzw. użyteczności decyzyjnej dla użytkowników sprawozdania finansowego. Na użyteczność decyzyjną wpływają cechy fundamentalne informacji finansowych (przydatność i wierna prezentacja), zwiększając ją (porównywalność, sprawdzalność, terminowość i zrozumiałość) oraz ograniczając użyteczność (przewaga korzyści nad kosztami) (*Conceptual...*, 2018). Jeżeli chodzi o uregulowania krajowe, to w Krajowym Standardzie Rachunkowości Nr 9 – „Sprawozdanie z działalności” (pkt 4.3, 4.5) wskazano dodatkowe użyteczne informacje ilościowe i jakościowe, finansowe i niefinansowe, na temat działalności, wyników i sytuacji jednostki, których nie ma w sprawozdaniu finansowym, ale są istotne dla oceny uzyskanych wyników czy aktualnej sytuacji oraz określono, że sprawozdanie z działalności jest użyteczne, jeżeli jest wiarygodne, przydatne, zrozumiałe oraz porównywalne. W niniejszym artykule pod pojęciem użyteczności informacji niefinansowych będzie rozumiana użyteczność decyzyjna dla szerokiego grona interesariuszy, do którego należą także zarządzający przedsiębiorstwem, którzy informacje niefinansowe (dotyczące własnego podmiotu lub innych podmiotów na rynku) mogą wykorzystać w podejmowanych decyzjach.

Problematyka ujawniania informacji niefinansowych w Polsce jest przedmiotem zainteresowania różnych autorów. Dotychczas (przed nowelizacją ustawy o rachunkowości

w zakresie ujawnień niefinansowych) badania dotyczyły przede wszystkim sprawozdawczości CSR oraz raportowania zintegrowanego. Najważniejsze obszary prowadzonych badań obejmują m.in. analizę:

- sprawozdawczości, jako źródła informacji niefinansowych, w tym także ocenę zakresu i jakości prezentowanych informacji (por. np.: Krasodomska, 2013; Szadziewska, 2013; Chojnacka, 2014; Krasodomska, 2014; Hąbek, 2014; Hąbek, 2015; Macuda, Matuszak, Róžańska, 2015; Wiśniewska, Chojnacka, 2016; Lament, 2017; Dyduch, Krasodomska, 2017; Matuszak, Róžańska, 2017; Szadziewska, Spigarska, Majerowska, 2018);
- standardów i wytycznych raportowania informacji niefinansowych (por. np.: Hąbek, 2014; Garstecki, 2015; Hąbek, 2015; Chojnacka, Wiśniewska, 2016a);
- czynników, które charakteryzują przedsiębiorstwa (jak np. wielkość, rentowność, struktura kapitału, udział kapitału zagranicznego), mających wpływ na ujawnianie informacji niefinansowych (por. np.: Bek-Gaik, Rymkiewicz, 2014; Bek-Gaik, Rymkiewicz, 2015; Chojnacka, Wiśniewska, 2016b; Dyduch, Krasodomska, 2017);
- użyteczności informacji niefinansowych (por. np.: Ciechan-Kujawa, 2013; Dziawgo, 2016; Krasodomska, 2014; Fijałkowska, Macuda, 2017; Voss, Prewysz-Kwinto, 2018);
- korzyści i kosztów związanych z ujawnianiem informacji niefinansowych (por. np.: Krasodomska, 2010; Bartkowiak, 2011; Bek-Gaik, 2015; Bek-Gaik, Rymkiewicz, 2015; Remlein, 2016; Chojnacka, Wiśniewska, 2017).

Artykuł składa się z czterech części. W pierwszej dokonano przeglądu literatury z zakresu użyteczności ujawniania informacji niefinansowych, a także korzyści z tego płynących. W drugiej części wskazano na przyjętą w badaniu definicję pojęcia informacji niefinansowych, a także podstawy prawne i zakres wymaganych do ujawnienia informacji niefinansowych. Trzecia część zawiera metodykę przeprowadzonego badania, zaś w czwartej zaprezentowano uzyskane wyniki.

1. Przegląd literatury

Dostępne w literaturze przedmiotu badania, dotyczące użyteczności decyzyjnej informacji niefinansowych, wykorzystują różną metodykę, a także są prowadzone z punktu widzenia różnych grup interesariuszy. Wiele z badań dotyczyło informacji niefinansowych publikowanych w ramach raportów CSR czy raportowania zintegrowanego.

Badania użyteczności informacji niefinansowych z punktu widzenia inwestorów nie dają jednoznacznych wyników. Jeżeli chodzi o wpływ rodzaju prezentowanych informacji niefinansowych na ich użyteczność, to inwestorzy indywidualni są najbardziej zainteresowani informacjami niefinansowymi dotyczącymi wyników ekonomicznych, następnie dotyczących ładu korporacyjnego, zaś na końcu, odnoszących się do społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw. Dodatkowo, respondenci zaangażowani w inwestycje społecznie odpowiedzialne w większym stopniu wykorzystują wszystkie trzy

rodzaje informacji niefinansowych (Cohen i in., 2011). Podobnie R. Slack i D. Campbell (2016) w raporcie opracowanym na zlecenie ACCA wskazują, że z danych zawartych w raportach zintegrowanych korzystają inwestorzy, powiązani z odpowiedzialnymi i etycznymi inwestycjami, którzy posiadają już pewną wiedzę o zrównoważonym raportowaniu. Z kolei A. Murray i in. (2006) wskazują, że ujawnienia społeczne i środowiskowe są istotne dla inwestorów jedynie w sytuacji, gdy stanowią one ważną część podstawowej działalności przedsiębiorstwa. Natomiast P.J. Coram i in. (2011) potwierdzają, że analitycy finansowi, podczas dokonywania wycen cen akcji, zwracają uwagę na niefinansowe wskaźniki osiągnięć, przy czym informacje te mają większe znaczenie, kiedy dane finansowe wykazują pozytywny trend. Także wyniki badania wśród menedżerów ds. relacji inwestorskich potwierdzają, że zarządzający są świadomi, iż ujawnianie informacji niefinansowych, dotyczących aktywów niematerialnych, ma coraz większe znaczenie, kompensując braki w sprawozdaniu finansowym i zmniejszając ryzyko nieprawidłowej wyceny spółek na giełdzie (Arvidsson, 2011).

Część autorów, prowadząc badania nad użytecznością informacji niefinansowych, bierze pod uwagę ich cechy jakościowe, których spełnienie ma zapewnić ich użyteczność. W badaniach, na podstawie informacji ujawnianych w raportach, analizowano m.in.: ich zwięzłość, kompletność i obiektywizm (Melloni i in., 2017), a także czytelność w sensie poziomu złożoności wykorzystywanego w raportach języka (Du Toit, 2017). Badania nie potwierdzają wysokiej jakości informacji niefinansowych, co zmniejsza ich użyteczność. D.M.M.B. Dissanayake i E.M.S.B. Ekanayake (2018) do oceny użyteczności informacji środowiskowych wykorzystali cztery cechy jakościowe, wynikające z założeń koncepcyjnych MSSF, takie jak: przydatność, wierna prezentacja, zrozumiałość oraz porównywalność. Analizowane informacje zostały niżej ocenione pod względem przydatności i wiernej prezentacji, co zmniejszyło ich użyteczność. W badaniu przeprowadzonym wśród 250 największych francuskich spółek publicznych, respondenci mieli ocenić ujawniane informacje w kontekście ich przydatności, porównywalności oraz wiarygodności. Uzyskane wyniki wskazują, że ujawniane informacje nie są na złym poziomie, ale można go znacznie poprawić (Bescos i in., 2007).

Dotychczasowe badania nad użytecznością informacji niefinansowych w Polsce obejmowały m.in.: ocenę użyteczności raportów CSR do określenia stopnia zaangażowania przedsiębiorstw w odpowiedzialność społeczną (Ciechan-Kujawa, 2013), ocenę przez analityków finansowych porównywalności ujawnianych danych niefinansowych, jako cechy wpływającej na ich użyteczność (Krasodomska, 2014), ocenę użyteczności informacji z obszaru ESG dla inwestorów instytucjonalnych i indywidualnych (ACCA, 2013; Dziawgo, 2016), ocenę użyteczności publikowanych informacji niefinansowych (CSR) i ich dostępności dla interesariuszy do podejmowania decyzji (Fijałkowska, Macuda, 2017), wykorzystania informacji na temat społecznej odpowiedzialności biznesu przez kierowników dużych jednostek gospodarczych z terenu województw kujawsko-pomorskiego i pomorskiego (Voss, Prewysz-Kwinto, 2018). Autorzy zgodnie wskazują na niską użyteczność informacji niefinansowych ujawnianych

przez przedsiębiorstwa. Ich niewystarczająca porównywalność, niesatysfakcjonujący poziom ujawnień, opisowy charakter sprawiają, że nie są one użyteczne, co potwierdza, że jedynie 21% z 60 badanych kierowników dużych jednostek gospodarczych uważało takie informacje za istotne przy podejmowaniu decyzji (Dziawgo, 2016; Voss, Prewysz-Kwinto, 2018).

W przeprowadzonych dotychczas badaniach często użyteczność informacji niefinansowych była oceniana na podstawie analizy opublikowanych raportów przedsiębiorstw. Mało jest badań skierowanych do przedsiębiorstw ujawniających takie informacje. W tym względzie badanie przeprowadzone wśród spółek notowanych na GPW, które dodatkowo mogą podlegać nowym obowiązkom sprawozdawczym, uzupełnia literaturę przedmiotu. Warto też podkreślić, że rozwój sprawozdawczości finansowej i niefinansowej ma charakter ewolucyjny (Śniezek i in., 2018, s. 11), co powoduje, że należy prowadzić cykliczne badania w tym zakresie.

Kolejnym zagadnieniem badawczym, związanym z ujawnianiem informacji niefinansowych, są korzyści z tym związane. Według badań EY oraz Boston College Center for Corporate Citizenship przeprowadzonych w 2013 roku, do najczęściej wskazywanych korzyści raportowania informacji niefinansowych respondenci zaliczali poprawę reputacji przedsiębiorstw (ponad 50% odpowiedzi), wzrost lojalności pracowników (ok. 36% odpowiedzi) oraz ograniczenie ujawniania niedokładnych informacji o wynikach społecznej działalności przedsiębiorstw (ok. 30% odpowiedzi). Najrzadziej wymieniano zwiększenie się dostępu do nowych źródeł finansowania oraz obniżone koszty ubezpieczeń (po około 10% odpowiedzi) (*Value of Sustainability Reporting*, 2013). Jednak w wielu publikacjach autorzy wskazują także na korzyści o charakterze finansowym, w postaci zmniejszonego kosztu kapitału własnego (np.: Dhaliwal i in., 2011; El Ghouli i in., 2011), łatwiejszego dostępu do źródeł finansowania (np.: Dhaliwal i in., 2011; Cheng i in., 2014), lepszej efektywności finansowej mierzonej za pomocą wskaźników ROA, ROE, ROI (np.: Rodgers i in., 2013; Boulouta, Pitelis, 2014), czy zwiększenia rynkowej wartości firmy (np.: Luo, Bhattacharya, 2009; Eccles i in., 2012). Z kolei na korzyści związane z lepszymi relacjami z interesariuszami wskazują (Bartkowiak, 2011; Hąbek, Wolniak, 2015).

Przeprowadzone w Polsce badania w zakresie wpływu CSR na finansowe miary dokonań wśród spółek wchodzących w skład indeksów WIG30 i WIG40 (bez instytucji finansowych) potwierdziły jedynie umiarkowaną dodatnią korelację pomiędzy raportowaniem społecznym a takimi zmiennymi jak: przychody netto, zysk operacyjny, zysk brutto i zysk netto (Bek-Gaik, Rymkiewicz, 2015). Do głównych korzyści raportowania CSR o charakterze pozafinansowym respondenci z firm postrzeganych jako społecznie odpowiedzialne zaliczyli: lepszy wizerunek firmy, lepsze relacje z interesariuszami, lepszą komunikację wewnątrz firmy (Chojnacka, Wiśniewska, 2017). Natomiast w opinii praktyków rachunkowości, uczestniczących w szkoleniach w oddziale jeleniogórskim Stowarzyszenia Księgowych w Polsce, pięcioma najczęściej wskazywanymi szansami, związanymi z ujawnianiem informacji niefinansowych są: polepszenie komunikacji z interesariuszami, poprawa wizerunku i reputacji firmy, poprawa

jakości i wiarygodności informacji o przedsiębiorstwie, zwiększenie komfortu decyzyjnego inwestorów, dokładniejsza wycena i niższe ryzyko inwestycyjne (Adamek i in., 2018).

Wskazane korzyści ujawniania informacji niefinansowych mogą jednocześnie stanowić podstawową motywację do takiego raportowania. M. Lament (2016, s. 68–69) wskazuje na dwie zasadnicze grupy przyczyn raportowania niefinansowego: marketingowo-wizerunkowe (informacyjne), stanowiące element polityki informacyjnej przedsiębiorstwa oraz finansowe, związane z wpływem na sytuację finansową przedsiębiorstwa. Należy jednak zauważyć, że w wyniku wprowadzenia obowiązku ujawniania informacji niefinansowych ocena czynników motywujących do ich ujawniania może ulec zmianie. Nowe, prawne okoliczności funkcjonowania przedsiębiorstw sprawiają, że uzyskanie odpowiedzi na pytanie, co jest obecnie głównym motywem ujawniania informacji niefinansowych stanowi także uzupełnienie dotychczasowego dorobku badawczego.

2. Pojęcie informacji niefinansowych oraz podstawy prawne ich ujawniania

Regulacje dotyczące obowiązku ujawniania informacji niefinansowych zawarte są w ustawie o rachunkowości, jednak nie zostało tam zdefiniowane samo pojęcie informacji niefinansowych. Także w literaturze przedmiotu pojęcie informacji niefinansowych nie jest jednoznacznie zdefiniowane. Można wskazać na szerokie postrzeganie informacji niefinansowych, jako wysokiej jakości danych operacyjnych, dotyczących działalności przedsiębiorstwa, wykorzystywanych dla celów zarządzania oraz wyników pomiaru osiągnięć przybierających formę wskaźników niefinansowych. Dane operacyjne mogą zostać wyrażone w jednostkach monetarnych lub naturalnych, takich jak: jednostki produktów i usług, liczba pracowników bądź jednostki czasu. Natomiast indeksy i wskaźniki dokonań odnoszą się do kluczowych procesów biznesowych jednostki gospodarczej, takich jak: jakość świadczonych usług lub produktów, czas niezbędny na ich wykonanie czy koszty podejmowanych działań. Zatem informacje niefinansowe oznaczają wszelkie informacje jakościowe znajdujące się w raporcie rocznym na temat kadry zarządzającej, pracowników, społecznej odpowiedzialności i działalności przedsiębiorstwa oraz wartości dodanej (*Improving Business Reporting*, za: Krasodomska, 2014, s. 19). W takim szerokim nurcie definiuje informacje niefinansowe J. Krasodomska (2014, s. 28), według której są to „wszelkie informacje (opisowe lub liczbowe, przy czym niekoniecznie wyrażone w mierniku pieniężnym) publikowane (obowiązkowo lub dobrowolnie) w ramach rocznego raportu przedsiębiorstwa, poza sprawozdaniem finansowym oraz opinią i raportem biegłego rewidenta”. Przyjętym tutaj kryterium zdefiniowania informacji niefinansowej jest więc miejsce dokonywanych ujawnień, niezależnie od ich formy.

Pojęcie informacji niefinansowych jest też definiowane w nawiązaniu do uregulowań dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/95/UE w sprawie ujawniania informacji niefinansowych oraz informacji dotyczących polityki różnorodności (Bek-Gaik, Krasodomska, 2018, s. 28). Do informacji niefinansowych są w tym dokumencie zaliczane m.in. informacje dotyczące ochrony środowiska, ładu korporacyjnego i polityki społecznej, co w części odpowiada zagadnieniom związanym z koncepcją społecznej odpowiedzialności biznesu. Warto też podkreślić, że niektóre informacje niefinansowe stanowią obszar wspólnego finansowego i niefinansowego zainteresowania nurtu raportowania korporacyjnego (Walińska, 2015, s. 153).

W niniejszym opracowaniu przyjęto rozumienie pojęcia informacji niefinansowych, wynikające z uregulowań dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/95/UE, ponieważ badanie było związane z ujawnianiem informacji niefinansowych, wymaganych przez ustawę o rachunkowości, po jej nowelizacji będącej implementacją tej dyrektywy.

Znowelizowana ustawa o rachunkowości przedstawia minimalny zakres informacji niefinansowych, związanych z działalnością jednostki, takich jak (Ustawa o rachunkowości, 1994, art. 49b ust. 2):

- zwięzła charakterystyka modelu biznesowego organizacji;
- kluczowe niefinansowe wskaźniki efektywności związane z prowadzoną działalnością;
- opis polityki przedsiębiorstwa w kwestiach pracowniczych, społecznych, poszanowania praw człowieka i środowiska naturalnego oraz przeciwdziałania korupcji, a także omówienie procedur należytej staranności i rezultatów stosowania tej polityki;
- przedstawienie i opis systemu zarządzania istotnymi rodzajami ryzyka, mogącymi wywierać niekorzystny wpływ na kwestie pracownicze, społeczne, poszanowania praw człowieka i środowiska naturalnego, w tym zagadnienia związane z produktami lub relacjami z otoczeniem zewnętrznym przedsiębiorstwa.

Informacje te mogą zostać zestawione w oświadczeniu na temat informacji niefinansowych, które przedsiębiorstwo powinno sporządzić w taki sposób, aby prezentowało zasoby niezbędne dla oceny jego sytuacji, wyników i rozwoju. Oświadczenie na temat informacji niefinansowych powinno zostać udostępnione do publicznej wiadomości na stronie internetowej spółki lub jej jednostki dominującej, w terminie nieprzekraczającym sześciu miesięcy od dnia bilansowego. Informacje niefinansowe mogą także zostać ujawnione w sprawozdaniu zarządu z działalności – w ramach raportu rocznego, jak również w odrębnych raportach (Ustawa o rachunkowości, 1994, art. 49b ust. 1, 3, 9).

Na podmioty zobligowane do przekazywania informacji niefinansowych, które nie udostępniają tego rodzaju danych lub nie prowadzą działań w zakresie społecznej odpowiedzialności i polityki różnorodności, ustawodawca nałożył obowiązek ujawnienia oraz uzasadnienia tego faktu, w myśl zasady „stosuj lub wyjaśnij”. Oznacza to, że w przypadku, gdy dana spółka nie stosuje się do zasad ujawnień niefinansowych w odniesieniu do jednego lub kilku zagadnień oświadczenia na temat informacji niefinansowych, jest ona zobowiązana do podania powodów ich niestosowania (Ustawa o rachunkowości, 1994, art. 49b ust. 5, 6, 9).

Dyrektywa, a w jej ślad znowelizowana ustawa o rachunkowości, określają podmioty zobowiązane do raportowania zgodnie z nowymi wymogami informacyjnymi. Do omawianych spółek kwalifikuje się duże jednostki zainteresowania publicznego oraz ich grupy kapitałowe (Ustawa o rachunkowości, 1994, art. 49b ust. 1, art. 3 ust. 1e pkt 1–6; Dadacz, 2017, s. 4–5):

- działające na podstawie przepisów prawa bankowego, przepisów o obrocie papierami wartościowymi, przepisów o funduszach inwestycyjnych, przepisów o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej, przepisów o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych;
- ubiegające lub zamierzające ubiegać się o zezwolenie na wykonywanie działalności na podstawie wyżej wymienionych przepisów, lub o wpis do rejestru zarządzających alternatywnymi spółkami inwestycyjnymi (ASI) na podstawie przepisów o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi;
- będące ASI w rozumieniu przepisów o funduszach inwestycyjnych i zarządzaniu alternatywnymi funduszami inwestycyjnymi;
- emitujące papiery wartościowe dopuszczone, zamierzające ubiegać się, lub ubiegające się, o dopuszczenie do obrotu na jednym z rynków regulowanych Europejskiego Obszaru Gospodarczego lub emitenci papierów wartościowych dopuszczonych do obrotu w alternatywnym systemie obrotu;
- będące krajowymi instytucjami płatniczymi oraz instytucjami pieniądza elektronicznego, posiadające w roku obrotowym, za który jest sporządzane sprawozdanie finansowe oraz w poprzedzającym ten rok, średnioroczne zatrudnienie w przeliczeniu na pełne etaty powyżej 500 osób oraz spełniające jedno z dwóch kryteriów, takich jak: suma bilansowa wyższa niż 85 mln zł lub przychody netto ze sprzedaży towarów i produktów za rok obrotowy powyżej 170 mln zł (w odniesieniu do jednostki sporządzającej skonsolidowane sprawozdanie finansowe wskazane wartości dotyczą grupy kapitałowej po dokonaniu wyłączeń konsolidacyjnych).

Ponadto, duże spółki giełdowe, osiągające dwie z trzech poniższych wartości (Rozporządzenie Ministra Finansów, 2018, § 70 ust. 6 pkt. 5 lit. m):

- a) średnioroczne zatrudnienie w przeliczeniu na pełne etaty ponad 250 pracowników;
- b) suma bilansowa wynosząca na koniec roku obrotowego ponad 85 mln zł;
- c) przychody netto ze sprzedaży towarów i produktów za rok obrotowy wyższe niż 170 mln zł,

są zobowiązane do wprowadzenia nowych ujawnień w zakresie stosowanej polityki różnorodności. Informacje na temat zróżnicowania składu jej organów zarządzających, nadzorczych i administracyjnych, tworzą dodatkowy element ładu korporacyjnego zawartego w sprawozdaniu zarządu z działalności jednostki.

Pierwsze raporty roczne, uwzględniające dane za rok 2017 i nowo wdrożone regulacje, zostały opublikowane w I półroczu 2018 roku.

3. Metodyka badania

Tematyka przeprowadzonej ankiety odnosiła się do zmian wprowadzonych przez dyrektywę nr 2014/95/UE z dnia 22 października 2014 roku w sprawie ujawniania informacji niefinansowych i informacji dotyczących polityki różnorodności oraz nowelizację ustawy o rachunkowości z 2016 roku. Kwestionariusz ankiety został opracowany m.in. w celu uzyskania opinii przedstawicieli spółek akcyjnych notowanych na głównym rynku GPW na temat użyteczności, korzyści oraz motywów ujawniania informacji niefinansowych¹. Badanie przeprowadzono w I kwartale 2018 roku. Formularz ankiety został udostępniony w formie elektronicznej poprzez system badań ankietowych „LimeSurvey” Uniwersyteckiego Centrum Nowoczesnych Technologii działającego przy Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. Anonimowa ankieta była adresowana zarówno do spółek akcyjnych, podlegających obowiązkowi ujawniania informacji niefinansowych, jak również tych niedokonujących ujawnień. Kwestionariusz ankiety wysłano do 481 spółek akcyjnych, w badaniu wzięło udział 37 podmiotów, z czego 32 prawidłowo wypełniło kwestionariusz. Pytania zawarte w kwestionariuszu miały charakter zamknięty.

Problematykę ujawniania informacji niefinansowych przeanalizowano w kontekście:

- a) użyteczności informacji niefinansowych – w sensie wykorzystywania tych informacji do oceny innych przedsiębiorstw, a także wykorzystania informacji, publikowanych zarówno przez inne podmioty, jak i tych dotyczących własnego przedsiębiorstwa w strategii, procesie decyzyjnym oraz zarządzaniu operacyjnym spółki;
- b) korzyści i motywów ujawniania informacji niefinansowych – biorąc pod uwagę takie korzyści jak: wpływ na reputację i rynkową wartość przedsiębiorstwa, wpływ na relacje spółki z otoczeniem przedsiębiorstwa (pracownikami, kontrahentami, klientami, społecznością lokalną, czy środowiskiem naturalnym), wpływ na wyniki finansowe.

Jak wynika z danych zawartych w tabeli 1, spośród badanych podmiotów łącznie 23 spółki ujawniają informacje niefinansowe (czyli 72% ogólnej liczby respondentów), w tym 21 firm (66% spółek) objętych obowiązkiem ujawniania informacji niefinansowych na podstawie art. 49b ustawy o rachunkowości, oraz dwie spółki dokonujące ujawnień w sposób dobrowolny (tj. 18% z 11 spółek nieobjętych obowiązkiem). Dziewięć badanych spółek nie ujawnia informacji niefinansowych (28% respondentów)².

¹ Tematyka przeprowadzonego badania była szersza i obejmowała także problematykę stosowanych przez spółki standardów ujawniania informacji niefinansowych oraz wpływu nowelizacji ustawy na proces pozyskiwania informacji niefinansowych.

² Na potrzeby opracowania wyników ankiety, spółki podlegające obowiązkowi ujawniania informacji niefinansowych na podstawie art. 49b ustawy o rachunkowości, oraz przedsiębiorstwa dokonujące ujawnień w sposób dobrowolny, określane są mianem spółek odpowiednio „raportujących obowiązkowo” i „raportujących dobrowolnie”. Natomiast dla uproszczenia jednostki nieujawniające informacji niefinansowych oznacza się jako spółki „nieraportujące”.

Tabela 1. Charakterystyka badanych spółek

Charakterystyki		Raportujące				Nieraportujące		Razem	
		obowiązkowo		dobrowolnie		liczba	%	liczba	%
		liczba	%	liczba	%				
Razem, w tym:		21	66	2	6	9	28	32	100
Zatrudnienie	powyżej 500	20	63	0	0	0	0	20	63
	od 250 do 500	1	3	1	3	0	0	2	6
	poniżej 250	0	0	1	3	9	28	10	31
Rodzaj działalności	produkcja	10	31*	0	0	2	6	12	38*
	usługi	7	22	1	3	3	9	11	34
	handel	2	6	1	3	4	13	7	22
	sektor finansowy	2	6	0	0	0	0	2	6
Zasięg działalności	międzynarodowy	13	41	0	0	3	9	16	50
	krajowy	8	25	2	6	5	16	15	47
	regionalny	0	0	0	0	1	3	1	3
Okres prowadzenia działalności	6–10 lat	3	9*	0	0	6	19	9	28
	powyżej 10 lat	18	56	2	6	3	9	23	72

Niezgodność sumowania wyniku z przyjętych zaokrągleń.

Źródło: opracowanie własne.

Najwięcej – 63% badanych przedsiębiorstw zatrudniało powyżej 500 osób, natomiast 31% stanowiły małe i średnie przedsiębiorstwa zatrudniające mniej niż 250 osób. Pozostałe 6% ogółu ankietowanych firm zatrudnia od 250 do 500 pracowników. Warto zauważyć, że żadna z nieraportujących dziewięciu spółek nie liczy więcej niż 250 pracowników, a spółki raportujące dobrowolnie zatrudniały poniżej 500 osób.

Większość ankietowanych spółek – 94% należy do sektora pozafinansowego, w tym wszystkie spółki nieraportujące. Z sektora finansowego wzięły udział w badaniu jedynie dwie raportujące spółki. Sektor pozafinansowy został dodatkowo podzielony na spółki produkcyjne, usługowe oraz handlowe, których udział wynosił odpowiednio 38%, 34% oraz 22% ogółu respondentów.

Połowę, tj. 16 spółek biorących udział w badaniu, stanowią spółki międzynarodowe. Drugą część tworzą, w głównej mierze, spółki o krajowym zasięgu działalności (47% wszystkich spółek) oraz jedna spółka regionalna nieujawniająca informacji niefinansowych. Wśród spółek raportujących przedsiębiorstwa międzynarodowe stanowią większy udział (13 z 23 spółek, tj. 56%) niż w przypadku jednostek nieraportujących (3 z 9 spółek, tj. 33%). Grupę spółek krajowych, prowadzących swoją działalność wyłącznie na terenie Polski, tworzy 10 spółek raportujących oraz 5 jednostek nieraportujących. Struktura zasięgu działalności może wynikać z faktu, iż kwestionariusz ankiety

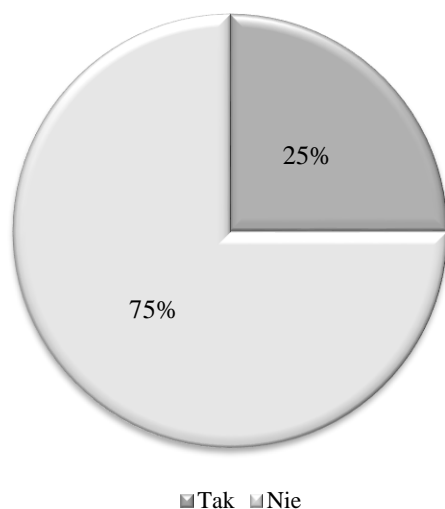
był adresowany do spółek notowanych na głównym rynku GPW, na którym przedsiębiorstwa regionalne rzadko są notowane.

Analizując okres prowadzonej działalności, największy odsetek stanowią przedsiębiorstwa działające powyżej 10 lat (72%, tj. 23 spółki). Pozostałe 28% przedsiębiorstw świadczy swoje usługi od 6 do 10 lat. Brak respondentów prowadzących działalność w przedziale od 1–5 lat może wynikać z niewielkiej liczby „młodych” przedsiębiorstw notowanych na głównym rynku GPW. Wśród spółek dokonujących ujawnień niefinansowych aż 20 spółek, tj. 86% stanowią jednostki z ponad 10-letnim doświadczeniem, w tym również spółki raportujące dobrowolnie. Natomiast wśród firm nieraportujących dwie trzecie stanowią spółki działające od 6 do 10 lat.

4. Wyniki badania

Na wykresach 1–6 przedstawiono odpowiedzi respondentów z 32 spółek, w podziale na 23 spółki raportujące (tj. dokonujące ujawnień niefinansowych) oraz dziewięć spółek nieraportujących informacji niefinansowych. Z przeprowadzonego badania wynika, że tylko jedna czwarta ankietowanych spółek wykorzystuje informacje niefinansowe do oceny sytuacji innych podmiotów, w tym siedem spółek raportujących i tylko jedna spółka nieraportująca (wykres 1). Wśród respondentów korzystających z informacji niefinansowych, 75% z nich określiło użyteczność tego typu informacji na poziomie przeciętnym, zaś pozostała część na poziomie wysokim. Żadna z tych osób nie oceniła, że użyteczność informacji niefinansowych jest na niskim poziomie.

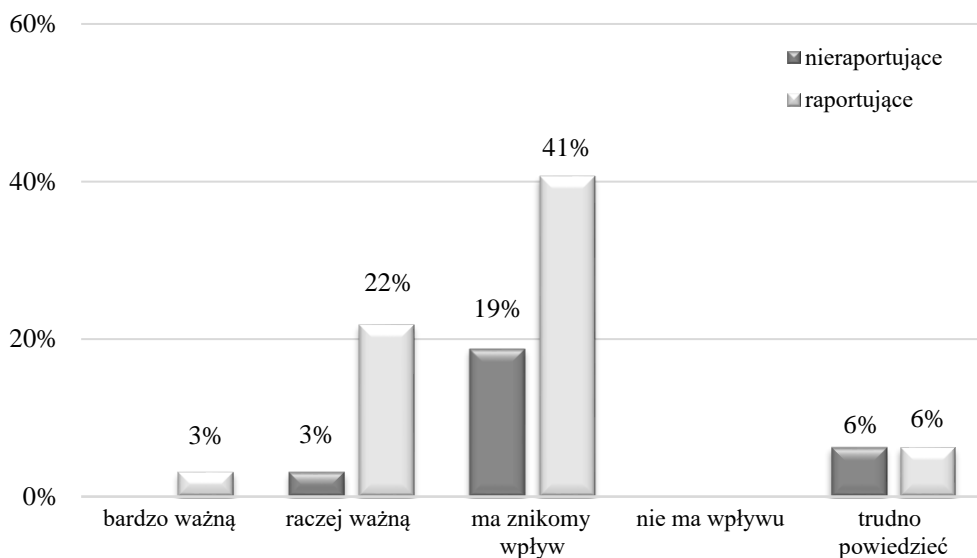
Wykres 1. Czy wykorzystują Państwo informacje niefinansowe do oceny sytuacji innych podmiotów gospodarczych?

Źródło: opracowanie własne.

Respondenci zostali także poproszeni o ocenę znaczenia informacji niefinansowych, publikowanych zarówno przez inne podmioty, jak i tych dotyczących własnego przedsiębiorstwa, w strategii, procesie decyzyjnym oraz zarządzaniu operacyjnym. Z odpowiedzi zaprezentowanych na wykresie 2 wynika, iż 60% respondentów ze wszystkich spółek uważa, że ujawnianie informacji niefinansowych ma znikomy wpływ na strategię, proces decyzyjny oraz zarządzanie operacyjne przedsiębiorstwem. Odpowiedzi tej udzieliło łącznie dwie trzecie spółek nieraportujących oraz ponad połowa spółek raportujących. Żadna z firm całkowicie nie wykluczyła istnienia ewentualnych zależności między ujawnianiem informacji niefinansowych a kluczowymi aspektami zarządzania jednostką organizacyjną. Zasoby niematerialne w coraz większym stopniu wpływają na wartość przedsiębiorstwa, dlatego spółki publiczne powinny zwracać uwagę na informacje niefinansowe dotyczące własnej firmy, niezależnie od tego, czy mają obowiązek ich raportowanie, czy też nie. Skoro zasoby niematerialne wpływają na wartość przedsiębiorstwa, informacje w tym zakresie powinny być gromadzone, monitorowane, powinny być uwzględniane w strategii oraz mieć przełożenie na zarządzanie operacyjne. W tym kontekście, informacje niefinansowe dotyczące własnego przedsiębiorstwa mogą stać się użyteczne, będąc podstawą różnego rodzaju decyzji podejmowanych przez zarządzających w spółkach. Jednak takie podejście do użyteczności informacji niefinansowych dotyczących własnego przedsiębiorstwa nie zostało potwierdzone wśród badanych spółek.

Wykres 2. Jaką rolę Państwa zdaniem odgrywa raportowanie niefinansowe w strategii, procesie decyzyjnym oraz zarządzaniu operacyjnym przedsiębiorstwa?

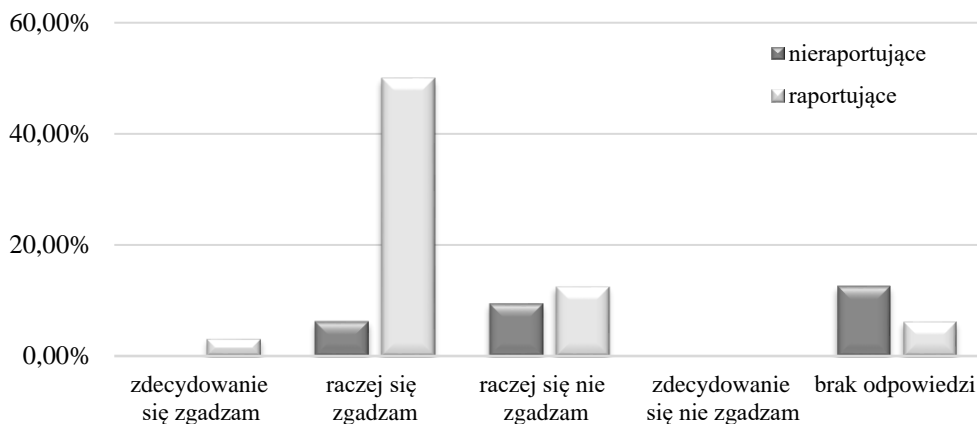

Źródło: opracowanie własne.

Na podstawie uzyskanych wyników nie ma podstaw do przyjęcia hipotezy mówiącej, że ujawniane informacje niefinansowe są użyteczne dla przedsiębiorstwa w procesach decyzyjnych. Podobne wyniki otrzymali G. Voss i P. Prewysz-Kwinto (2018) w badaniu skierowanym do kierowników dużych jednostek gospodarczych z terenu województw kujawsko-pomorskiego i pomorskiego. Do momentu nowelizacji ustawy o rachunkowości informacje niefinansowe były prezentowane raczej w sposób dowolny, dominowały informacje, które w korzystnym świetle przedstawiały dany podmiot, co mogło wpłynąć na ocenę ich użyteczności przez zarządzających, także tych, którzy wykorzystują informacje niefinansowe do oceny innych podmiotów. Wprowadzenie w znowelizowanej ustawie o rachunkowości minimalnego zakresu ujawnień informacji niefinansowych być może spowoduje w przyszłości zmniejszenie dobrowolności ujawnień, eliminując w ten sposób lukę sprawozdawczą, przez co zwiększy ich użyteczność.

Zdaniem większości respondentów ujawnianie informacji niefinansowych wywiera pozytywny wpływ na reputację oraz rynkową wartość przedsiębiorstwa. Jak zostało przedstawione na wykresie 3, łącznie niemal 60% respondentów zdecydowanie lub raczej zgadza się z tym stwierdzeniem (razem 17 spółek raportujących oraz 2 firmy nieraportujące). Równocześnie warto zauważyć, że wśród nieraportujących przedsiębiorstw, jedna trzecia spółek nie zgodziła się z podanym stwierdzeniem, a niemal połowa wstrzymała się od udzielenia odpowiedzi.

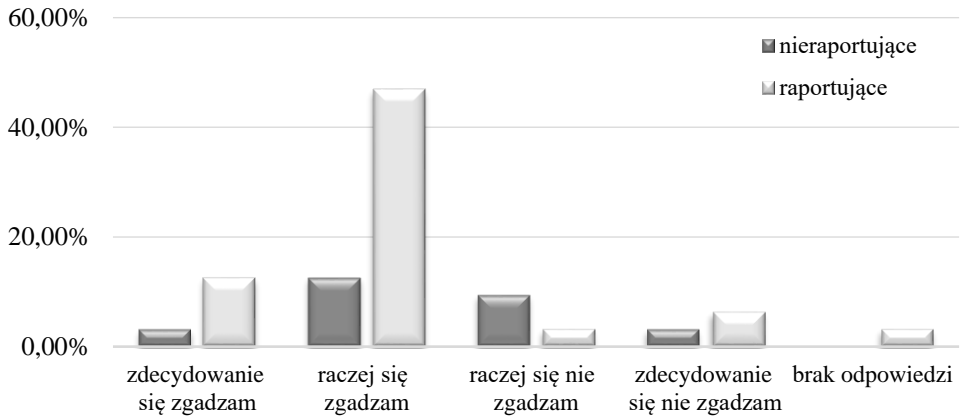
Wykres 3. Ujawnianie informacji niefinansowych ma pozytywny wpływ na reputację i rynkową wartość przedsiębiorstwa

Źródło: opracowanie własne.

Spółki biorące udział w badaniu zgadzają się ze stwierdzeniem, że ujawnianie informacji niefinansowych wywiera pozytywny wpływ na relacje spółki z otoczeniem (wykres 4). Należy przy tym podkreślić, że najwięcej spółek, zarówno raportujących, jak i nieraportujących, zaznaczyło odpowiedź „raczej się zgadzam”, tj. niemal 60% wszystkich spółek, w tym 15 firm ujawniających informacje niefinansowe oraz cztery spółki nieraportujące.

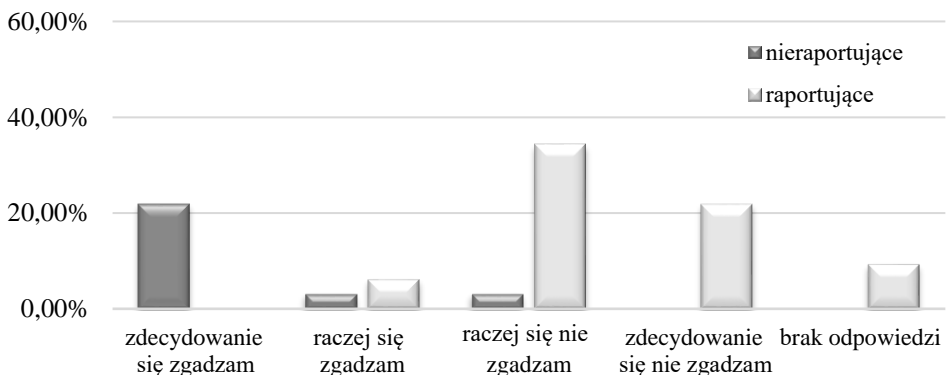
Wykres 4. Ujawnianie informacji niefinansowych wywiera pozytywny wpływ na relacje spółki z otoczeniem przedsiębiorstwa

Źródło: opracowanie własne.

Kolejny wykres ukazuje, czy ujawnianie informacji niefinansowych ma wpływ na sytuację finansową. Analizując udzielone odpowiedzi można dostrzec asymetrię pomiędzy ocenami spółek raportujących i nieraportujących. Respondenci z siedmiu spółek nieraportujących zdecydowanie zgodzili się ze stwierdzeniem, że ujawnianie informacji niefinansowych rzadko ma skutki finansowe, zaś jeden respondent wybrał odpowiedź „raczej się zgadzam” (co łącznie stanowi 25% wszystkich badanych spółek). Z kolei najwięcej spółek raportujących jest zdania, że ujawnianie informacji niefinansowych jest istotne i ma skutki finansowe (łącznie 18 spółek, co stanowi 56% wszystkich badanych spółek). Przedstawiciele spółek raportujących, właśnie ze względu na fakt, że dokonują ujawnień informacji niefinansowych, są bardziej świadomi znaczenia tych informacji, co zapewne wpłynęło na to, że wyżej ocenili oni wybrane korzyści.

Wykres 5. Ujawnianie informacji niefinansowych rzadko ma skutki finansowe

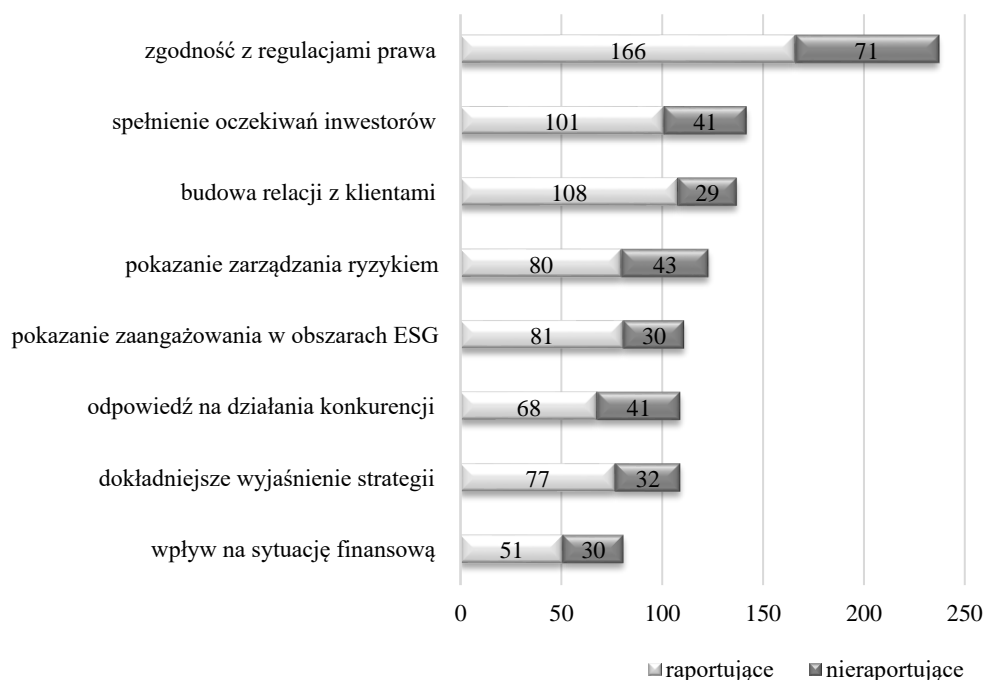

Źródło: opracowanie własne.

Uzyskane wyniki dotyczące pozytywnego wpływu ujawniania informacji niefinansowych na reputację i rynkową wartość przedsiębiorstwa oraz na relację spółki z otoczeniem, są zgodne z wynikami przedstawionych dotychczasowych badań, zarówno zagranicznych, jak i krajowych. Natomiast opinie respondentów odnoszące się do wpływu ujawniania informacji niefinansowych na sytuację finansową znajdują potwierdzenie w wynikach badań zagranicznych, natomiast badanie przeprowadzone wśród spółek wchodzących w skład indeksów WIG30 i WIG40 nie potwierdziło występowania silnej korelacji między raportowaniem CSR a zyskiem operacyjnym, zyskiem brutto czy netto.

Respondenci zostali także poproszeni o wskazanie czynników motywujących do ujawniania informacji niefinansowych. Mieli oni uszeregować od najbardziej motywujących do najmniej istotnych osiem czynników, które obejmowały kolejno: budowę relacji z klientami, zgodność z regulacjami prawa, spełnienie oczekiwań inwestorów, pokazanie zarządzania ryzykiem, odpowiedź na presję konkurencji, dokładniejsze wyjaśnienie strategii, pokazanie zaangażowania w obszarach ESG oraz wpływ na sytuację finansową (wykres 6)³.

Wykres 6. Ranking czynników motywujących ujawnianie informacji niefinansowych

Źródło: opracowanie własne.

³ Do uzyskanych rankingów przypisano punktację, odpowiednio 8 punktów dla czynnika wskazanego na pierwszym miejscu do 1 punktu dla czynnika na ostatnim miejscu. W ten sposób uzyskano łączną liczbę punktów wynikającą ze wskazań respondentów oraz stworzono ranking czynników motywujących ujawnianie informacji niefinansowych.

Respondenci za najbardziej motywujący czynnik uznali zgodność z regulacjami prawa. Łącznie na pierwszym miejscu w rankingu umieściło tę odpowiedź 72%, tj. 23 respondentów, w tym osiem spółek nieraportujących oraz 15 firm ujawniających informacje niefinansowe. Respondenci, zwłaszcza ze spółek dokonujących ujawnień informacji niefinansowych, potwierdzili, że daje to korzyści w postaci pozytywnego wpływu na reputację i rynkową wartość spółki, a także na relacje spółki z otoczeniem. Jednak to nie motywy o charakterze marketingowo-wizerunkowym są obecnie najważniejsze dla badanych spółek, ale zgodność z regulacjami prawa. Sytuacja ta może mieć związek z okresem, w którym została przeprowadzona ankieta, tj. w pierwszych miesiącach obowiązywania nowych przepisów, co było być może momentem pojawienia się obowiązku ujawniania informacji niefinansowych dla niektórych spółek uczestniczących w badaniu. Na drugim miejscu w rankingu respondenci wskazali na czynnik związany ze spełnianiem oczekiwań inwestorów. Natomiast trzecim co do ważności czynnikiem dla badanych firm jest budowa relacji z klientami. Najmniej punktów uzyskał czynnik związany z tym, że ujawnianie informacji niefinansowych może mieć wpływ na sytuację finansową. Uzyskane wyniki potwierdzają drugą z postawionych hipotez, zgodnie z którą, mimo istnienia korzyści ujawniania informacji niefinansowych przedsiębiorstwa publikują je głównie ze względu na wymogi prawne.

Podsumowanie

Obserwowana ewolucja sprawozdawczości przedsiębiorstw w kierunku uwzględniania informacji niefinansowych to wynik m.in. zmian zachodzących w otoczeniu biznesu, rosnącej popularności idei zrównoważonego rozwoju i społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw, czy też ograniczonej możliwości wyceny i prezentowania zasobów niematerialnych wpływających na wartość firm w ramach rachunkowości finansowej. Podjęta zatem w artykule problematyka ujawniania informacji niefinansowych jest obecnie bardzo ważna. Na podstawie przeglądu literatury oraz badania własnego osiągnięto cel, jakim było zaprezentowanie opinii przedstawicieli spółek notowanych na GPW odnośnie do użyteczności informacji niefinansowych, wymaganych przez znowelizowaną ustawę o rachunkowości, a także motywów ujawniania tych informacji. Ankietowane przedsiębiorstwa w większości przypadków nie wykorzystują informacji niefinansowych do oceny innych podmiotów, nie uwzględniają ich w strategii, procesie decyzyjnym i zarządzaniu operacyjnym, zatem w ocenie badanych spółek informacje niefinansowe nie są użyteczne w procesie decyzyjnym. Duża część respondentów (prawie 60% badanych) zgodziło się ze stwierdzeniem, że ujawnianie informacji niefinansowych wpływa pozytywnie na budowanie reputacji, wartości rynkowej jednostki oraz relacji spółki z otoczeniem, a także, że ujawnianie informacji niefinansowych ma skutki finansowe (78% badanych, raportujących spółek). Jednakże głównym celem

sporządzania tego typu raportów jest wypełnienie obowiązków sprawozdawczych, nałożonych przez ustawodawcę, a nie przyczyny o charakterze marketingowo-wizerunkowym czy finansowym.

Przeprowadzone badanie nie jest pozbawione szeregu ograniczeń. Zostało zrealizowane na małej niereprezentatywnej próbie, dlatego też uzyskane wyniki i wnioski odnoszą się jedynie do analizowanych spółek. Należy też pamiętać o subiektywności wskazań, jakie są otrzymywane w ramach badania ankietowego. Natomiast ważnym jest to, że badanie zostało przeprowadzone na początku okresu obowiązywania nowych regulacji dotyczących ujawniania informacji niefinansowych. Pozwoli to na dalsze cykliczne badanie użyteczności ujawniania tych informacji, bowiem celem wprowadzonych regulacji jest zwiększenie spójności i porównywalności informacji niefinansowych, co powinno wpłynąć na ich użyteczność. Kolejne badania mogą zostać rozszerzone o ocenę cech jakościowych definiujących użyteczność, w tym spójności i porównywalności. Użyteczność może być także badana, biorąc pod uwagę poszczególne rodzaje informacji niefinansowych, czy też różne grupy odbiorców tych informacji. W odniesieniu do korzyści i motywów ujawniania informacji niefinansowych kolejne badania pozwoliłyby sprawdzić, czy uzyskane wyniki to nie „efekt chwili” wprowadzenia nowych uregulowań w tym zakresie.

Literatura

- Adamek J., Bąk M., Kogut J. (2018), *Non-financial information in accounting – an opportunity or threat for enterprise*, Conference Proceedings of 5th International Multidisciplinary Scientific Conference on Social Sciences & Arts SGEM 2018, Albena, Bulgaria, vol. 5, iss. 1.3, Sofia, s. 257–268.
- Arvidsson S. (2011), *Disclosure of non-financial information in the annual report*, „Journal of Intellectual Capital”, 12 (2), s. 277–300.
- Bartkowiak G. (2011), *Spoleczna odpowiedzialność biznesu w aspekcie teoretycznym i empirycznym*, Difin, Warszawa.
- Bek-Gaik B. (2015), *Sprawozdawczość zintegrowana – wybrane problemy*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Finanse. Rynki Finansowe. Ubezpieczenia”, 77, s. 479–491.
- Bek-Gaik B., Rymkiewicz B. (2014), *Spoleczna odpowiedzialność przedsiębiorstw a finansowe miary dokonania*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Finanse. Rynki Finansowe. Ubezpieczenia”, 67, s. 137–151.
- Bek-Gaik B., Rymkiewicz R. (2015), *Wpływ CSR na finansowe miary dokonania jednostek*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego”, 854, Finanse. Rynki Finansowe. Ubezpieczenia, 73, s. 151–165.
- Bek-Gaik, B., Krasodomska, J. (2018), *Informacje niefinansowe, jako obszar współczesnej sprawozdawczości przedsiębiorstw – definicja, źródła i proponowane kierunki badań*, „Zeszyty Naukowe. Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie”, 2, s. 25–40.
- Bescos P.L., Cauvin E., Decock-Good C., Westlund A.H. (2007), *Characteristics of Performance Measures for External Reporting*, „Total Quality Management”, 18 (10), s. 1055–1074.
- Boulouta I., Pitelis C. N. (2014), *Who Needs CSR? The Impact of Corporate Social Responsibility on National Competitiveness*, „Journal of Business Ethics”, 119 (3), s. 349–364.
- Cheng B., Ioannou I., Serafeim G. (2014), *Corporate Social Responsibility and Access to Finance*, „Strategic Management Journal”, 35 (1), s. 1–23.

- Chojnacka E. (2014), *Raportowanie danych w obszarach środowiskowym i społecznym w publicznych spółkach sektora energetycznego*, „Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu”, 329, s. 45–53.
- Chojnacka E., Wiśniewska J. (2016a), *Standardy raportowania danych CSR: wyniki badania ankietowego*, „Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach”, 284, s. 66–75.
- Chojnacka E., Wiśniewska J. (2016b), *Raportowanie danych CSR w Polsce*, „Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu. Rachunkowość na rzecz zrównoważonego rozwoju. Gospodarka – etyka – środowisko”, 436, s. 55–63.
- Chojnacka E., Wiśniewska J. (2017), *Reporting CSR Data – The Benefits and Barriers to Involvement in The Idea of Corporate Social Responsibility*, „Journal of Positive Management”, 8 (1), pp. 3–16.
- Ciechan-Kujawa M., (2013), *Użyteczność raportów CSR w ocenie stopnia zaangażowania przedsiębiorstw w odpowiedzialność społeczną*, „Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu”, 311, s. 32–44.
- Cohen J., Holder-Webb L., Nath L., Wood D. (2011), *Retail Investors' Perceptions of the Decision-Usefulness of Economic Performance, Governance and Corporate Social Responsibility Disclosures*, „Behavioral Research in Accounting”, 23, s. 109–129.
- Conceptual Framework for Financial Reporting* (2018), International Accounting Standards Board.
- Coram P.J., Mock T.J., Monroe G.S. (2011), *Financial Analysts' Evaluation of Enhanced Disclosure of Non-financial Performance Indicators*, „The British Accounting Review”, 43 (2), s. 87–101.
- Dadacz J. (2017), *Nowelizacja ustawy o rachunkowości*, „Rachunkowość”, 2, s. 3–9.
- Dhalwal D.S., Li O.Z., Tsang A., Yang Y.G. (2011), *Voluntary Nonfinancial Disclosure and the Cost of Equity Capital: The Initiation of Corporate Social Responsibility Reporting*, „The Accounting Review”, 86 (1), s. 59–100.
- Dissanayake D.M.M.B., Ekanayake E.M.A.S.B. (2018), *Decision Usefulness of Corporate Environmental Reporting and Firm Performance: Evidence from Sri Lanka*, „The IUP Journal of Accounting Research & Audit Practices”, XVII (3), s. 7–23.
- Du Toit E. (2017), *The readability of integrated reports*, „Meditari Accountancy Research”, 25 (4), s. 629–653.
- Dyduch J., Krasodomska J. (2017), *Determinants of Corporate Social Responsibility Disclosure: An Empirical Study of Polish Listed Companies*, „Sustainability”, 9 (11), s. 1–24.
- Dziawgo D. (2016), *Znaczenie raportowania pozafinansowego w opinii indywidualnych inwestorów*, „Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu”, 436, s. 105–114.
- El Ghouli S., Guedhami O., Kwok Ch.C.Y., Mishra D.R. (2011), *Does corporatesocial responsibility affect the cost of capital?*, „Journal of Banking & Finance”, 35 (9), s. 2388–2406.
- Fijałkowska J., Macuda M. (2017), *Value creation disclosure in CSR reports - evidence from Poland*, „Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości”, 93 (149), s. 61–78.
- Garstecki D. (2015), *Raportowanie zintegrowane w teorii oraz praktyce polskich spółek*, [w:] J. Krasodomska, K. Świetła (red.), *Współczesne uwarunkowania sprawozdawczości i rewizji finansowej*, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Kraków, s. 129–143.
- Hąbek P. (2014), *Evaluation of sustainability reporting practices in Poland*, „Quality & Quantity”, 48 (3), s. 1739–1752.
- Hąbek P. (2015), *Sprawozdawczość przedsiębiorstw w zakresie ich społecznej odpowiedzialności. Ocena jakości raportów CSR*, CeDeWu, Warszawa.
- Hąbek P., Wolniak R. (2015), *Factors Influencing the Development of CSR Reporting Practices: Experts' versus Preparers' Points of View*, „Inżynieria Ekonomiczna-Engineering Economics”, 26 (5), s. 560–570.
- Improving Business Reporting – a Customer Focus*, Jenkins Committee Report 1994, American Institute of Certified Public Accountants, www.aicpa.org, za: Krasodomska J. (2014), *Informacje niefinansowe w sprawozdawczości spółek*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Kraków.
- Krajowy Standard Rachunkowości Nr 9 „Sprawozdanie z działalności”, Komunikat Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 4 stycznia 2018 r., Dziennik Urzędowy Ministra Rozwoju i Finansów z dn. 9 stycznia 2018 r., poz. 4.

- Krasodomska J. (2010), *Informacje niefinansowe jako element rocznego raportu spółki*, „Zeszyty Naukowe. Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie”, 816, s. 45–57.
- Krasodomska J. (2013), *Kluczowe wskaźniki efektywności w praktyce spółek notowanych na Gieldzie Papierów Wartościowych w Warszawie*, „Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości”, 73 (129), s. 75–87.
- Krasodomska J. (2014), *Informacje niefinansowe w sprawozdawczości spółek*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Kraków.
- Kwiecień M. (2016), *Sprawozdanie zintegrowane – innowacja paradygmatów rachunkowości*, „Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości”, 87 (143), s. 67–88.
- Lament M. (2017), *Raportowanie informacji niefinansowych w zakładach ubezpieczeń w Polsce*, „Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości”, 91 (147), s. 63–86.
- Luo X., Bhattacharya C. B. (2009), *The debate over doing good: Corporate social responsibility, strategic marketing levers and firm idiosyncratic risk*, „Journal of Marketing”, 73 (6), s. 198–213.
- Macuda M., Matuszak Ł., Różańska E. (2015), *The concept of CSR in accounting theory and practice in Poland: an empirical study*, „Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości”, 84 (140), s. 115–137.
- Matuszak Ł., Różańska E. (2017), *CSR Disclosure in Polish-Listed Companies in the Light of Directive 2014/95/EU Requirements: Empirical Evidence*, „Sustainability”, 9, s. 1–18.
- Melloni G., Caglio A., Perego P. (2017), *Saying more with less? Disclosure conciseness, completeness and balance in Integrated Reports*, „Journal of Accounting & Public Policy”, 36 (3), s. 220–238.
- Murray A., Sinclair D., Power, D., Robb, G. (2006), *Do Financial Markets Care about Social and Environmental Disclosure?*, „Accounting, Auditing & Accountability Journal”, 19 (2), s. 228–255.
- Remlein M. (2016), *Koszty i korzyści prezentowania dokonanych przedsiębiorstwa społecznie odpowiedzialnego w zintegrowanym sprawozdaniu*, „Zeszyty Naukowe Politechniki Częstochowskiej. Zarządzanie”, 23 (t. 2), s. 51–59.
- Rodgers W., Choy H. L., Guiral A. (2013), *Do Investors Value a Firm’s Commitment to Social Activities?* „Journal of Business Ethics”, 114 (4), s. 607–623.
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 20 kwietnia 2018 r. w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim (Dz.U. 2018, poz. 757).
- Samelak J. (2013), *Zintegrowane sprawozdanie przedsiębiorstwa społecznie odpowiedzialnego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, Poznań.
- Szadziewska A. (2013), *Raportowanie społecznej odpowiedzialności przez przedsiębiorstwa przemysłu spożywczego*, „Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu”, 311, s. 201–211.
- Szadziewska A., Spigarska E., Majerowska E. (2018), *The disclosure of non-financial information by stock-exchange-listed companies in Poland, in the light of the changes introduced by the Directive 2014/95/EU*, „Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości”, 99 (155), s. 65–95.
- Śnieżek E., Krasodomska J., Szadziewska A. (2018), *Informacje niefinansowe w sprawozdawczości biznesowej przedsiębiorstw*, Wydawnictwo Nieoczywiste, Warszawa.
- Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz.U. 2013, poz. 330 z późn. zm.).
- Voss G., Prewysz-Kwinto P. (2018), *Sprawozdawczość finansowa – wykorzystanie informacji finansowych i niefinansowych przez kierowników jednostek*, „Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu”, 522, s. 317–328.
- Walińska E. M. (2015), *Zintegrowany raport – początek końca sprawozdania finansowego*, „Zeszyty Teoretyczne Rachunkowości”, 82 (138), s. 151–166.
- Walińska E., Bek-Gaik B., Gad J., Rymkiewicz B. (2015), *Sprawozdawczość przedsiębiorstwa jako narzędzie komunikacji z otoczeniem. Wymiar finansowy i niefinansowy*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Wiśniewska J., Chojnacka E. (2016), *Weryfikacja danych pozafinansowych przedsiębiorstw odpowiedzialnych społecznie: wyniki badania ankietowego*, „Studia Ekonomiczne. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach”, 284, s. 97–107.

Źródła internetowe

- ACCA, Eurosif, (2013), *What do investors expect from non-financial reporting?*, <http://www.accaglobal.com/content/dam/acca/global/PDF-technical/sustainability-reporting/tech-tp-wdir.pdf> (dostęp 19.09.2019).
- Eccles R.G., Ioannou I., Serafeim G. (2012), *The impact of a corporate culture of sustainability on corporate behavior and performance*, „HBS Working Paper”, 12-035, <http://www.nber.org/papers/w17950.pdf> (dostęp 20.09.2019).
- Slack R., Campbell D. (2016), *Meeting users' information needs. The use and usefulness of Integrated Reporting*. ACCA Report, https://www.accaglobal.com/content/dam/ACCA_Global/Technical/integrate/pi-use-usefulness-ir.pdf (dostęp 20.09.2019).
- Value of Sustainability Reporting - A study by EY and the Boston College Center for Corporate Citizenship 2013*, EY, www.ey.com (dostęp 02.02.2018).

